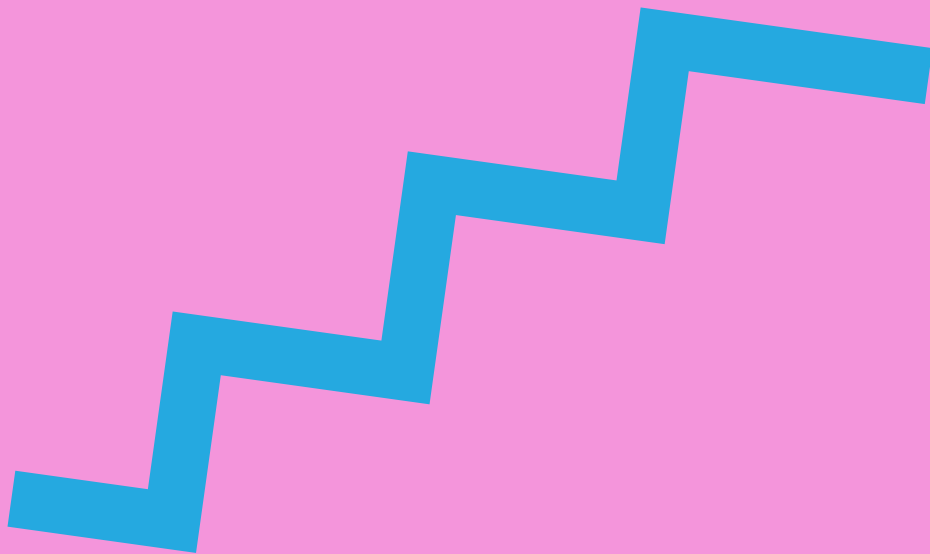

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ
ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ
ΔΗΜΟΥ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΤΗΣ ΣΚΑΛΑΣ

Σύγχρονη τέχνη στις σκάλες του Αγίου Νικολάου

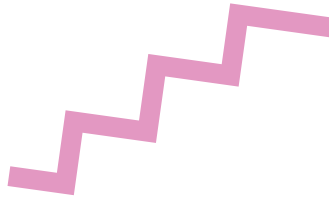
Ιούλιος - Οκτώβριος + 2018

Αφιετρία διαδρομής Λαογραφικό Μουσείο Αγ. Νικολάου

Επιμέλεια: Ελένη Κούκου - Θεόφιλος Τραμπούλης

ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΤΗΣ ΣΚΑΛΑΣ

Μανώλης Αναστασάκος

Ευγενία Αντωνίου

Αντώνης Βασιλάκης

Γιώργος Γυπαράκης

Λίζη Καλλιγά

Θάνος Καρδούλας

Κλειτία Κοκαλάρη

Ελένη Κουενάκη

Μάρω Μιχαλακάκου

Ειρήνη Μπολανάκη

Περσεφόνη Νικολακοπούλου

Μαρία Πρατσινάκη

Αγγελική Σβορώνου

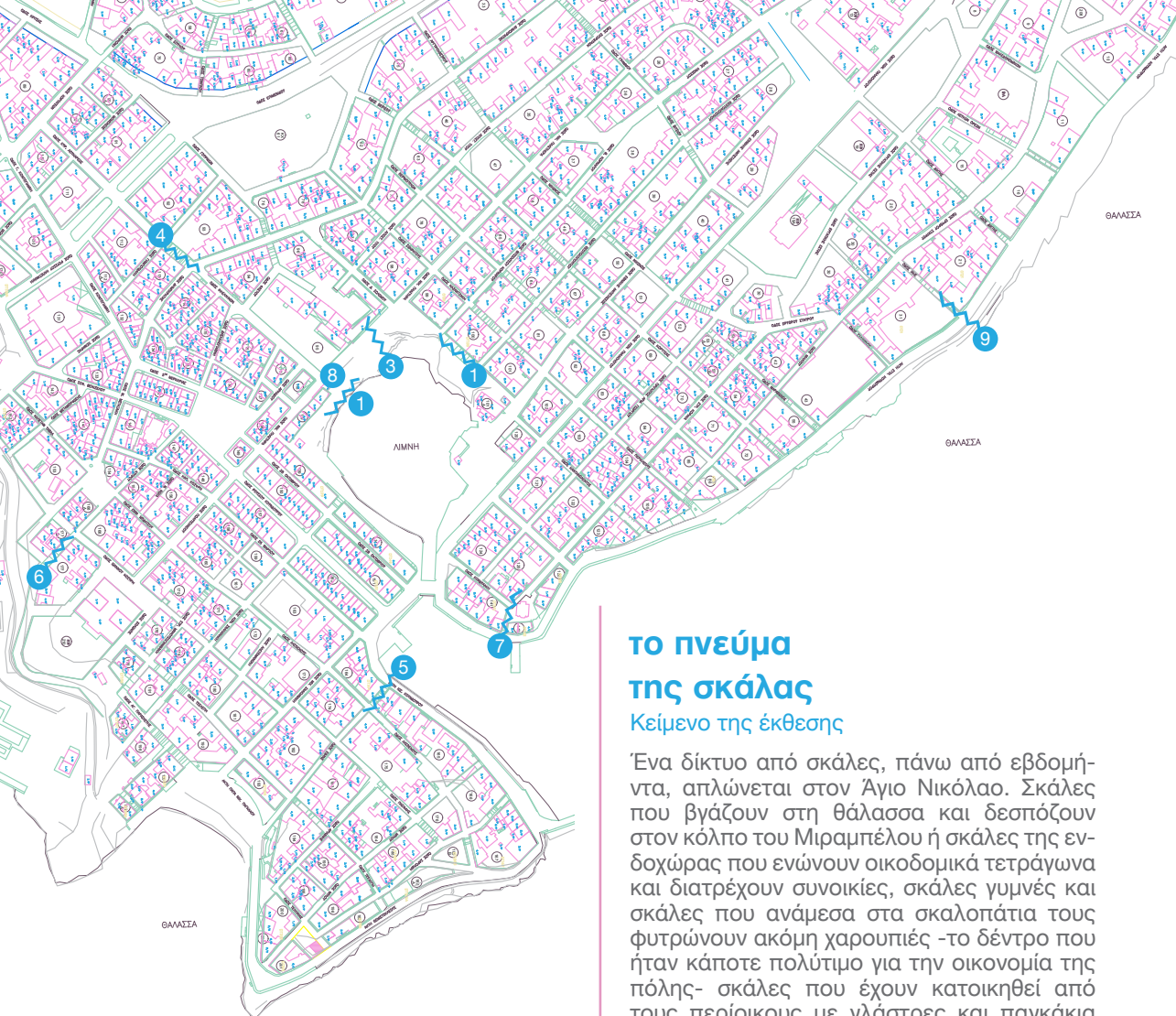
Έλλη Φωτοπούλου

φωτογραφίες:

Ραφαήλ Λασηθιωτάκης και Αγγελική Σβορώνου

Με τη συνεργασία της Ανώτατης Σχολής Καλών Τεχνών
και του Συλλόγου Αρχιτεκτόνων Νομού Λασιθίου.

- 1 Ευγενία Αντωνίου, *Τοπίο υπό αναστολή*
- 2 Αντώνης Βασιλάκης, *Να κατεβώ εθυμήθην*
- 3 Λίζη Καλλιγά, *Σκάλες*
- 4 Θάνος Καρδούλας, *Το μεγάλο σημείο*
- 5 Κλειτία Κοκαλάρι, *Εντοχισμένες διακοπές*
- 6 Ειρήνη Μπολανάκη, *Πατανία δια χειρός Μαρίας Καμπανού, τέλη 19ου αιώνα, Κριτσά*
- 7 Περσεφόνη Νικολακοπούλου, *Έπεα Πτερόεντα*
- 8 Αγγελική Σβορώνου, *Με θέα στη θάλασσα*
- 9 Έλλη Φωτοπούλου, *Φιγούρες*

το πνεύμα της σκάλας

Κείμενο της έκθεσης

Ένα δίκτυο από σκάλες, πάνω από εβδομήντα, απλώνεται στον Άγιο Νικόλαο. Σκάλες που βγάζουν στη θάλασσα και δεσπόζουν στον κόλπο του Μιραμπέλου ή σκάλες της ενδοχώρας που ενώνουν οικοδομικά τετράγωνα και διατρέχουν συνοικίες, σκάλες γυμνές και σκάλες που ανάμεσα στα σκαλοπάτια τους φυτρώνουν ακόμη χαρουπιές -το δέντρο που ήταν κάποτε πολύτιμο για την οικονομία της πόλης- σκάλες που έχουν κατοικηθεί από τους περιόικους με γλάστρες και παγκάκια ή σκάλες που ορθώνονται απρόσωπες και, δύσκολες στην ανάβαση, κόβουν την ανάσα- σκάλες που κρύβουν ιστορίες, γιατί πάντα οι σκάλες κρύβουν ιστορίες, δημόσιες ιστορίες και μύχιες ιστορίες, ιδιωτικές. Οι σκάλες του Αγίου Νικολάου είναι ένας παλλόμενος οργανισμός, το πνεύμα της πόλης.

Ποια είναι όμως αυτή η πόλη που από μικρός παράλιος οικισμός του 19ου αιώνα, εξελίχθηκε σε διαμετακομιστικό εμπορικό λιμάνι και μετά από τη δεκαετία του 1960 έγινε το πρώτο μεγάλο κέντρο τουρισμού στην Κρήτη; Η πόλη που ξεκίνησε με το πρωτοποριακό ρυμοτομικό σχέδιο του 1905, που εκτίθεται στο Λαογραφικό Μουσείο Αγίου Νικολάου, και γιγαντώθηκε, σκαρφάλωσε στους λόφους; Η πόλη που ακολούθησε ένα ορμητικό μοντέλο δόμησης από κάτω προς τα πάνω, προσαρμοσμένο με αυθόρμητη διάνοια στις πιεστικές

ανάγκες της οικονομίας και του οράματος της ανάπτυξης; Που έχει τα σημάδια του ενθουσιασμού και των τραυμάτων των τελευταίων πενήντα χρόνων; Που έχει άρρηκτους δεσμούς με τις τελετές του τόπου, τελετές και χειροτεχνίες που συχνά απωθεί;

Η έκθεση «Το Πνεύμα της σκάλας» είναι ένα μακροπρόθεσμο πρόγραμμα που έχει ως στόχο του να μελετήσει και να αναδείξει την αρχιτεκτονική και πολιτιστική κληρονομιά του Αγίου Νικολάου με σημείο αναφοράς το δίκτυο από σκάλες που απλώνεται στην πόλη. Ξεκινώντας από το καλοκαίρι του 2018, αναθέτει σε εικαστικούς και αρχιτέκτονες να επέμβουν ή να διαμορφώσουν σκάλες, ενεργοποιώντας σε κάποιες περιπτώσεις τη γειτονιά, να δημιουργήσουν διαδρομές μέσα στην πόλη, να ορίσουν στάσεις, να διαπραγματευτούν στερεότυπα και αφηγήσεις, να καταλάβουν τις σκάλες ως σημείο συνάντησης, ανταλλαγής και σχέσεων.

Κάθε σκάλα που διαμορφώνεται έχει ξεχωριστό χαρακτήρα και αναδεικνύει διαφορετική αρχιτεκτονική, πολιτισμική, συμβολική ή σωματική διάσταση της σκάλας ως μορφής και ως λειτουργίας. Από τη σκάλα ως μοτίβο και σταθερό θέμα στην ιστορία της τέχνης της Λίζης Καλλιγά ως τη σκάλα-πανόραμα προς τη θάλασσα και τα στερεότυπο βλέμμα μας προς αυτήν της Αγγελικής Σβωρώνου, από τη σκάλα που ανακαλεί την τοπική υφαντική παράδοση της Ειρήνης Μπολανάκη στη σκάλα-τόπο συνάντησης και προφορικών ιστοριών της γειτονιάς του Θάνου Καρδούλα, από τη σκάλα του Αντώνη Βασιλάκη που επισκέπτεται αφηγηματικά το κείμενο του Απόκοπου ως καθόδου στον Άλλον Κόσμο έως τη σκάλα της Περσεφόνης Νικολακοπούλου που παραπέμπει στη θεολογική έννοια της κλίμακας με αναπάντεχες συνδέσεις σε πρόσφατες αλλά ξεχασμένες πλέον ιστορίες, από τη σκάλα με τους φασματικούς φύλακες της Έλλης Φωτοπούλου στη σκάλα της Κλειτίας Κοκαλάρη μνημείο στα εφήμερα ενθυμήματα των διακοπών και στη σκάλα με την αναπάντεχη συμβίωση του οικοδομικού με το φυτικό της Ευγενίας Αντωνίου κάθε σκάλα της έκθεσης μας καλεί να περπατήσουμε στον Άγιο Νικόλαο και να αναρωτηθούμε για τη σχέση μας με την πόλη, με τις έννοιες αλλά και με το σώμα μας και τις αντοχές του.

Η έκθεση «Το Πνεύμα της σκάλας» ολοκληρώνεται στο Λαογραφικό Μουσείο Αγίου Νικολάου με έργα των καλλιτεχνών της έκθεσης τοποθετημένα ανάμεσα στα πλούσια εκθέματα μιας σπάνιας συλλογής. Κρυμμένα ανάμεσά τους, καλούν τον θεατή να τα ανακαλύψει και να δημιουργήσει σχέσεις ανάμεσα στον εσωτερικό χώρο και τις υπαίθριες διαδρομές, στην παράδοση και τη σύγχρονη παρέμβαση, στα στοιχεία εκείνα που αποτελούν το πνεύμα της πόλης, το πνεύμα της σκάλας.

Ένας δεύτερος κύκλος εγκαταστάσεων και εκδηλώσεων της έκθεσης «Το πνεύμα της σκάλας» θα πραγματοποιηθεί το φθινόπωρο του 2018 με τη συμμετοχή των: Μανώλη Αναστασάκου, Γιώργου Γυπαράκη, Ελένη Κουνενάκη, Μάρως Μιχαλακάκου, Μαρίας Πρατσινάκη και τη συνεργασία του Συλλόγου Αρχιτεκτόνων Νομού Λασιθίου. Ωστόσο, εκδηλώσεις και εργαστήρια θα γίνονται όλο το χειμώνα και θα δώσουν τη σκυτάλη στη δεύτερη διοργάνωση το καλοκαίρι του 2019. Διαμορφώνεται έτσι μια έκθεση που κλιμακώνεται στον χώρο, αλλά και στον χρόνο.

Τέλος, σε συνεργασία με την Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών ο Πολιτιστικός Αθλητικός Οργανισμός του Δήμου Αγίου Νικολάου υποδέχεται φοιτητές της σχολής οι οποίοι έχουν δημιουργήσει το δικό τους έργο, εγκαινιάζοντας έτσι ένα ετήσιο πρόγραμμα φιλοξενίας καλλιτεχνών από τον Δήμο Αγίου Νικολάου.

Ελένη Κούκου – Θεόφιλος Τραμπούλης

Το Λαογραφικό Μουσείο

Το Λαογραφικό Μουσείο του Αγίου Νικολάου ιδρύθηκε το 1978 και στεγάζεται στο παλιό Λιμεναρχείο, απέναντι από τη λίμνη Βουλισμένη. Το μεγαλύτερο μέρος της συλλογής του είναι δωρεά της Περιηγητικής Λέσχης Αγίου Νικολάου. Περιλαμβάνει υφαντά, κεντήματα, σκεύη και εργαλεία της οικιακής και αγροτικής οικονομίας της περιοχής και πολλά τεκμήρια της νεότερης ιστορίας της πόλης και, ευρύτερα, του νομού Λασιθίου.

Το Λαογραφικό Μουσείο Αγίου Νικολάου είναι το μοναδικό πολιτιστικό κέλυφος κατά μήκος του περιπάτου της παραλίας της πόλης. Το «Πνεύμα της σκάλας» κατέλαβε προσωρινά το Λαογραφικό Μουσείο με διπλό στόχο. Από τη μία, να αποτελέσει σημείο εκκίνησης και αναφοράς της έκθεσης, με έργα των καλλιτεχνών συγκεντρωμένα σε ένα χώρο. Από την άλλη, να ενεργοποιήσει το Μουσείο το οποίο για καιρό υπολειτουργούσε.

Στο βάθος διακρίνεται το έργο *Blue Velvet*, 2015 της Μάρως Μιχαλακάκου.

Θάνος Καρδούλας, *Το μεγάλο σημείο*

Με πρόσχημα την προβολή και τη δημιουργία ενός χρυσού κύκλου στις σκάλες της οδού Φιλελλήνων, ο Θάνος Καρδούλας άρχισε να συνομιλεί και να ακούει τη γειτονιά, μια ιδιαίτερη γειτονιά, παράδειγμα συμμετοχικού σχεδιασμού, καθώς τα χαρακτηριστικά παρτέρια με τα λουλούδια στη μέση του δρόμου τα ποτίζουν και τα συντηρούν οι ίδιοι οι περίοικοι. Όπως το χρυσό σχήμα του κύκλου πάνω στις σκάλες που μεταβάλλεται ανάλογα με τη θέση του θεατή, έτσι και η γειτονιά αλλάζει ανάλογα με την ματιά του καθενός. Τέλος, χρυσοβαμμένα χαρούπια τα οποία μπορούν να πάρουν μαζί τους οι θεατές δημιουργούν ένα εφήμερο γλυπτό πάνω στη σκάλα που θυμίζει την ιστορία του πολύτιμου αυτού φυτού. Από την ελληνιστική του ονομασία «κέρατον» προέρχεται η λέξη καράτι, αρχαία μονάδα μέτρησης, καθώς ο καρπός της χαρουπιάς έχει σχεδόν σταθερό βάρος. Ένα άλμπουμ με φωτογραφίες γειτόνων βρίσκεται στο Λαογραφικό Μουσείο Λασιθίου.

Ο Θάνος Καρδούλας γεννήθηκε και μεγάλωσε στα Τρίκαλα Θεσσαλίας. Είναι απόφοιτος του Προπαρασκευαστικού και Επαγγελματικού Σχολείου Καλών Τεχνών Πανόρμου Τήνου και φοιτά στην Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών. Το έργο του έχει προκύψει ως μέρος της συνεργασίας του ΠΑΟΔΑΝ με την ΑΣΚΤ.

Αντώνης Βασιλάκης, *Να κατεβώ εθυμήθην*

Ο Αντώνης Βασιλάκης μεταγράφει εικαστικά το πρώτο μέρος του έργου του Μπεργαδή *Απόκοπος* σε πινακίδες που θυμίζουν οδική σήμανση. Ο *Απόκοπος* του Μπεργαδή είναι ένα από τα παλαιότερα κείμενα της Κρητικής Αναγέννησης και τυπώθηκε για πρώτη φορά το 1509. Είναι μια ονειρική κάθοδος προς τον Άδη, συγχρόνως κριτική της εξουσίας της εποχής και στοχασμός για τα ανθρώπινα. Ο Βασιλάκης μεταφέρει την κάθοδο στον Άδη στην κάθοδο της σκάλας που κατεβαίνει στη λίμνη. Ο τίτλος του έργου είναι διασκευή του πρώτου στίχου του *Απόκοπου*: «Μιαν από κόπου ενύσταξα, να κοιμηθώ εθυμήθην».

Ο Αντώνης Βασιλάκης γεννήθηκε στο Ηράκλειο της Κρήτης. Σπούδασε θέατρο στην Ανώτερη δραματική σχολή «Αρχή» ενώ τώρα φοιτά στην Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών της Αθήνας όπου ζει και εργάζεται. Το έργο του έχει προκύψει ως μέρος της συνεργασίας του ΠΑΟΔΑΝ με την ΑΣΚΤ.

Κλειτία Κοκαλάρι, *Εντοιχισμένες διακοπές*

Οι εντοιχισμένες διακοπές της Κλειτίας Κοκαλάρι, σαν να σφήνωσαν φουσκωτά ενθύμια καλοκαιριού σε μια χωροχρονική πύλη που κατάπιε τους παραθεριστές, είναι ένα μνημείο για τη σκληρότητα των υλικών της πόλης γύρω και τα εφήμερα, χρηστικά, διασκεδαστικά αντικείμενα της παραλίας μας.

Η Κλειτία Κοκαλάρι μεγάλωσε στην Αθήνα. Το 2008 τελείωσε σπουδές στον σχεδιασμό ενδυμάτων και εργάστηκε ως ενδυματολόγος και διακοσμήτρια καταστημάτων. Από το 2014 είναι φοιτήτρια της Ανώτατης Σχολής Καλών Τεχνών και το έργο της έχει προκύψει ως μέρος της συνεργασίας του ΠΑΟΔΑΝ με την ΑΣΚΤ.

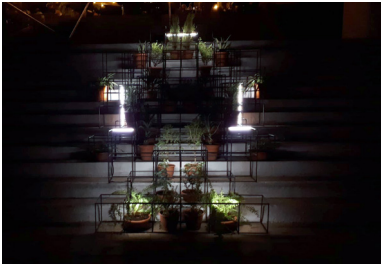

Ευγενία Αντωνίου, Τοπίο υπό αναστολή

Ισχυρό αρχιτεκτονικό στοιχείο της ελληνικής αστικής αρχιτεκτονικής οι αναμονές, δηλαδή οι σιδερόβεργες που εξέχουν από το μπετόν στις τaráτσες προκειμένου να προετοιμάσουν μια μελλοντική ανύψωση του κτιρίου, στο έργο της Ευγενίας Αντωνίου κατεβαίνουν στη σκάλα και συνθέτουν ένα σκληρό πλέγμα, βάση για τα αναρριχώμενα φυτά που θα το καλύψουν με την πάροδο του χρόνου. Η αναμονή του κτιρίου γίνεται εδώ αναμονή της βλάστησης.

Η Ευγενία Αντωνίου γεννήθηκε στην Αθήνα και μεγάλωσε στην Πελοπόννησο. Αποφοίτησε από το Τμήμα Μηχανικών Σχεδίασης Προϊόντων και Συστημάτων του Πανεπιστημίου Αιγαίου και φοιτά στην Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών. Το έργο της έχει προκύψει ως μέρος της συνεργασίας του ΠΑΟΔΑΝ με την ΑΣΚΤ.

Έλλη Φωτοπούλου, *Φιγούρες*

Σκληρές και συγχρόνως εύκαμπτες ανθρώπινες μορφές που δονούνται από τον αέρα, τα έργα της Φωτοπούλου είναι φτιαγμένα από λυγισμένες μεταλλικές βέργες σαν γλυπτική μονοκοντυλιά. Φασματικοί και φευγαλέοι κάτοικοι που συνομιλούν με τα σιωπηλά κτίρια που περιβάλλουν τη σκάλα, τεκμήρια, όπως κάθε κτίριο, της ιστορίας της πόλης.

Η Έλλη Φωτοπούλου γεννήθηκε στην Αθήνα. Είναι στο τρίτο έτος της φοίτησής της στην Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών στο τμήμα της γλυπτικής. Σπουδάζει από νεαρή ηλικία μουσική και είναι στην ανωτέρα Σχολή στο βιολοντσέλο με την καθηγήτρια Μαρίνα Κισλίτσινα. Το έργο της έχει προκύψει ως μέρος της συνεργασίας του ΠΑΟΔΑΝ με την ΑΣΚΤ.

Αγγελική Σβορώνου, *Με θέα στη θάλασσα*

Πέντε φωτογραφίες τυπωμένες σε διαφανές πλεξιγκλάς που αντιστοιχούν σε πέντε δημοφιλείς τρόπους να βλέπουμε τη θάλασσα, κάποιοι που χρονολογούνται εδώ και 200 χρόνια και κάποιοι της τελευταίας δεκαετίας. Μια κλασική ψαράδικη σκηνή του Κωνσταντίνου Βολανάκη, ζωγράφου του 19ου αιώνα από το Ρέθυμνο, που εισήγαγε τη θεματολογία της θαλασσογραφίας στην ελληνική ζωγραφική· ένα έργο του Katsushika Hokusai, του σπουδαίου Ιάπωνα ζωγράφου του 19ου αιώνα, κορυφαίου εκπροσώπου των Ukiyo-e (εικόνων του ρευστού κόσμου)· ένας ναϊφ πίνακας, μέρος της οικογενειακής κληρονομιάς της Σβορώνου, καμωμένος μάλλον από μια θεία - ερασιτέχνη ζωγράφο· μια φωτογραφία της ίδιας της Σβορώνου από την τουριστική ζωή ενός επαρχιακού παραλιακού θέρετρου που θα μπορούσε να βρίσκεται στη βόρεια Κρήτη· και μια φωτογραφία της Ειρήνης Βουρλούμη από τις προσφυγικές μετακινήσεις στο Αιγαίο. Πέντε βλέμματα προς τη θάλασσα που διαμεσολαβούν το βλέμμα μας προς τη θάλασσα.

Η Αγγελική Σβορώνου γεννήθηκε στην Αθήνα και σπούδασε ζωγραφική στην Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών Αθήνας. Από το 2002 ως το 2006 πραγματοποίησε μεταπτυχιακές σπουδές φωτογραφίας στο London College of Communication και στο University of East London στο Λονδίνο. Ενεργό μέλος καλλιτεχνικών συλλογικοτήτων όπως η ομάδα Φιλοπάππου και το Depression Era, έχει συμμετάσχει σε περισσότερες από πενήντα εκθέσεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

Λίζη Καλλιγά, Σκάλες

Οι «Σκάλες» της Λίζης Καλλιγά είναι ένα βίντεο που καταβυθίζεται στην ιστορία της τέχνης για να ανασύρει σκάλες, σκάλες από καλλιτέχνες της αρχαιότητας μέχρι καλλιτέχνες, αρχιτέκτονες και σκηνοθέτες του σήμερα. Τα έργα του βίντεο εστιάζουν άλλοτε στη σκάλα ως μορφή, στις σκιές που δημιουργεί το φως με τις αναβαθμίδες, στην κλιμάκωση και την αποκλιμάκωση των όγκων. Άλλοτε εστιάζουν στη σκάλα ως λειτουργία, στην τεχνική λύση που καλύπτει πρόχειρα ή με αισθητική μέριμνα, με αριστοτεχνικό ή ακατέργαστο τρόπο τις υψομετρικές διαφορές για τον περιπατητή. Άλλοτε αναδεικνύουν τον σωματικό κόπο που χρειάζεται για να τις ανεβεί κανείς και άλλοτε την υπερβατολογική διάσταση της κλίμακας. Το βίντεο της Καλλιγά φέρνει στον δημόσιο χώρο ό,τι πιο οικείο έχει κανείς: τον λογαριασμό του στα social media. Για να μάθει ο θεατής ποια σκάλα είναι ποίου καλλιτέχνη, αρκεί να σκανάρει το QR για να μεταφερθεί στον Φάκελο με τις Σκάλες του λογαριασμού της Καλλιγά στο facebook.

Η Λίζη Καλλιγά γεννήθηκε στην Αθήνα το 1943 και από το 1975 έως το 1980 σπούδασε στην Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών και στο New York Studio School. Προσανατολίστηκε από τα πρώτα της βήματα στη φωτογραφία, έχει ωστόσο ασχοληθεί και με τη χαρακτική, τις εγκαταστάσεις, τα πολυμέσα κτλ. Έχει συμμετάσχει σε πολλές ομαδικές και ατομικές εκθέσεις με τελευταία τις «Παράξενες Ιστορίες. Σχέδια από το Κινεζικό σπουδαστήριο του Pu Songling», πενήντα σχέδια εμπνευσμένα από το έργο του Κινέζου συγγραφέα του 17ου αιώνα. Η Λίζη Καλλιγά ζει και εργάζεται στην Αθήνα και τις Σπέτσες.

Περσεφόνη Νικολακοπούλου, Έπεα Πτερόεντα

Ένας λαβύρινθος από φτερά. Ανακαλούν το σώμα στο οποίο δεν ανήκουν πια. Απώλεια και πτώση, κλιμάκωση και ανάταση, τα φτερά και οι σκάλες είναι στενά δεμένα σύμβολα στις μυθολογίες όλου του κόσμου. «Ούτος ο άνθρωπος ο παροξύνων την γην, ο σείων βασιλείς;» λέει ο Προφήτης Ησαΐας για τον Εωσφόρο, τον πρώτο μεταξύ των Αγγέλων που έχασε τα φτερά του και εκδιώχθηκε. «Αυτός είναι λοιπόν ο άνθρωπος που τάραξε τη γη κι απείλησε τους βασιλείς;» Τα φτερωτά λόγια, η στερεοτυπική έκφραση που χρησιμοποιεί ο Όμηρος για να εισάγει τον λόγο των ηρώων του, είναι η κληρονομιά όλων των ανθρώπων που τaráσσουν τη γη, που κατακρημνίζονται στις σκάλες, που ανοίγουν όμως πάλι τα φτερά τους.

Η Περσεφόνη Νικολακοπούλου γεννήθηκε στην Αθήνα. Είναι απόφοιτος της Ανώτατης Σχολής Καλών Τεχνών της Αθήνας (2016) και της Σχολής Εφαρμοσμένων Τεχνών «Ορνεράκης» (2010). Είναι εικαστικός και performer. Έχει συμμετάσχει σε ομαδικά performances στην Ελλάδα και στο εξωτερικό καθώς και σε ομαδικές και ατομικές εκθέσεις. Παράλληλα ασχολείται με την εκπαίδευση, την παιδική εικονογράφηση και τη σκηνογραφία. Είναι μέλος της ομάδας The Girls.

Ειρήνη Μπολανάκη,
Πατανία δια χειρός Μαρίας Καμπανού, τέλη 19ου αιώνα, Κριτσά

Η τοιχογραφία της Ειρήνης Μπολανάκη βασίζεται στο υφαντό μοτίβο μιας πατανίας, υφαντής κουβέρτας δηλαδή, από την περιοχή της Κριτσάς. Το μοτίβο μεταφέρεται από το οργανικό υλικό της κουβέρτας στον τοίχο, μεγεθύνεται και βγαίνει από την ιδιωτικότητα της εστίας στον δημόσιο χώρο, διατηρώντας τον έμφυλο χαρακτήρα της καλλιτεχνικής χειρονομίας, από την ύφανση της Μαρίας Καμπανού στη ζωγραφική της Ειρήνης Μπολανάκη.

Η Ειρήνη Μπολανάκη γεννήθηκε στην Κρήτη. Το 2004 ξεκίνησε να σπουδάζει στο Τμήμα Εικαστικών και Εφαρμοσμένων τεχνών του ΑΠΘ. Έχει εργαστεί ως ζωγράφος σκηνικών σε κινηματογραφικές, τηλεοπτικές και θεατρικές παραγωγές. Ζει και εργάζεται στον Άγιο Νικόλαο.

Οι επιμελητές της έκθεσης

Ελένη Κούκου

Η Ελένη Κούκου γεννήθηκε στην Αθήνα όπου ζει και εργάζεται. Σπούδασε Επικοινωνία και Πολιτιστική Διαχείριση στο Πάντειο Πανεπιστήμιο. Είναι κάτοχος διδακτορικού στην Ιστορία της Τέχνης με ειδίκευση στην Επιμέλεια Εκθέσεων (υπότροφος ΙΚΥ) και μεταπτυχιακού στην Μουσειολογία (MA in Gallery Studies) από το Πανεπιστήμιο Essex του Ηνωμένου Βασιλείου. Έχει επιμεληθεί, μεταξύ άλλων, το πρόγραμμα φιλοξενίας καλλιτεχνών Time Capsule Art Project της Sterna Nisyros Residences και το πρόγραμμα εικαστικών εκθέσεων του Εθνικού Θεάτρου Κοινή Θέα - Σύγχρονη Τέχνη στο Εθνικό Θέατρο (2007-2013). Έχει εργαστεί μεταξύ άλλων για τις διοργανώσεις: 2005, Γιώργος Χατζημαχάλης Έλληνική Συμμετοχή στη Μπιενάλε Βενετίας, τομέας επικοινωνίας. 2001-2004, Βοηθός Επιμελητή στην Διεθνή Έκθεση Σύγχρονης Τέχνης Outlook, Αθήνα-Πολιτιστική Ολυμπιάδα. 1996-1997, Βοηθός Επιμελητή στην Αναδρομική έκθεση του Νίκου Κεσσανλή, Μακεδονικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης.

Θεόφιλος Τραμπούλης

Ο Θεόφιλος Τραμπούλης είναι ανεξάρτητος επιμελητής εκθέσεων. Έχει επίσης επιμεληθεί πολλές εκδόσεις τέχνης και έχει συγγράψει δοκίμια για την τέχνη, τη λογοτεχνία και την πολιτική σε ελληνικά και διεθνή έντυπα. Σπούδασε φιλολογία στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και γλωσσολογία στο Paris III, Centre Censier στο Παρίσι. Έχει διατελέσει επιστημονικός συνεργάτης του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας. Στους καταλόγους εκθέσεων που έχει επιμεληθεί συγκαταλέγονται οι κατάλογοι των εκθέσεων Outlook, Διεθνής Έκθεση Σύγχρονης Τέχνης, Destroy Athens, 1η Μπιενάλε της Αθήνας, Heaven, 2η Μπιενάλε της Αθήνας και Αγριμικά – Why Look at Animals?, επίσημη συμμετοχή της Ελλάδας στην 56η Μπιενάλε της Βενετίας. Μεταξύ άλλων έχει επιμεληθεί τις εκθέσεις Επέκεινα στο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Αθηναίων, Το Νέο Θεσμικό στο Πεδίο Δράσης Κόδρα, Ύπνος στη Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών και Μια Παρήγορη Ιδέα στο Αρχαιολογικό Μουσείο Αγίου Νικολάου Κρήτης.

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Σκάλες που αφηγούνται ιστορίες... *Εφημερίδα Αυγή*

Η ΑΥΓΗ

Πολιτισμός (/10812)

Σκάλες που αφηγούνται ιστορίες...

" ΕΠΗΜΕΛΗΤΗΣ / Ζούση Μάνια (/editor/3236329)

Δημοσίευση: 23 Ιουλίου 2018 22:30

Ένα εικαστικό πρόγραμμα ανάδειξης της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς του Αγίου Νικολάου από τον ομώνυμο δήμο στο Λασιθί

Η δημιουργία μιας νέας συνθήκης μέσα στην πόλη και τον επαναπροσδιορισμό της σχέσης των πολιτών με τον τόπο τους επιδιώκει το «Πνεύμα της σκάλας», ένα μακροπρόθεσμο πρόγραμμα ανάδειξης της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς του Αγίου Νικολάου Κρήτης που ξεκινά από σήμερα ο δήμος. Χαρακτηριστικό τοπίο είναι οι σκάλες, που ξεπερνούν τις εβδομήντα, παραδίδονται σε εικαστικούς και αρχιτέκτονες για να παρέμβουν σε αυτές και να τις διαμορφώσουν με την αισθητική, τη φιλοσοφία και το βίωμα που ο καθένας φέρει. Οι σκάλες και το δίκτυο που αυτές δημιουργούν προσδίδουν στον Άγιο Νικόλαο ιδιαίτερο χρώμα και χαρακτήρα. Σκάλες που ενώνουν οικοδομικά τετράγωνα και διατρέχουν συνοικίες, σκάλες που βγαίνουν στη θάλασσα και δεσπόζουν στον κόλπο του Μιραμπέλου, σκάλες που έχουν κατοικηθεί από τους περίοικους με γλάστρες και παγκάκια ή σκάλες που ορθώνονται απρόσπετες και δύσκολες στην ανάβαση, σκάλες που κρύβουν και αφηγούνται ιστορίες.

Το πρόγραμμα επιδιώκει να δημιουργήσει διαδρομές μέσα στην πόλη, να υπενθυμίσει την αρχιτεκτονική και πολιτιστική κληρονομιά και να καταστήσει τις σκάλες σημείο συνάντησης, ανταλλαγής και σχέσεων. Κάθε σκάλα που θα διαμορφωθεί θα έχει ξεχωριστό χαρακτήρα και θα αναδεικνύει διαφορετική

αρχιτεκτονική, πολιτισμική, συμβολική διάσταση για την κλίμακα ως μορφή και ως λειτουργία. Επιμελητές του προγράμματος είναι η Ελένη Κούκου και ο Θεόφιλος Τραμπούλης, ο οποίος συσχετίζει την εικαστική αυτή πρόταση με την πόλη η οποία, όπως θυμίζει, υπήρξε από τις πρώτες που γιγαντώθηκαν τουριστικά τη δεκαετία του '60 και του '70, συγκεντρώνοντας κόσμο από τα γειτονικά χωριά που ήθελε να ζήσει την ανάπτυξη. "Η πόλη αναπτύχθηκε απότομα, άλλαξε φυσιογνωμία και σήμερα και οι νεότερες γενιές, που έχουν άλλες ανάγκες, διαθέτουν άλλο βλέμμα πάνω στην πόλη. Αυτό καταδεικνύει το συγκεκριμένο πρόγραμμα του δήμου με τις σκάλες", επισημαίνει ο επιμελητής και εξηγεί "το πως η πόλη αντιμετωπίστηκε σαν ένα αστικό τοπίο με τις ιδιαίτερότητές του, που έχει τους δικούς του μύθους, ιδιομορφίες, τοπολογία, χαρακτηριστικά. Από πολλές απόψεις οι σκάλες του Αγίου Νικολάου είναι σαν τις σκάλες της Αθήνας, στην Κυψέλη, το Παλιόγυμο, τον Λυκαβηττό ή αλλιού. Επισκεφθήκαμε με τους καλλιτέχνες την περιοχή, την είδαμε, μπήκαμε στο πνεύμα της, στο στοιχείο της πόλης και του τόπου όπως λέμε, και προσπαθήσαμε να δούμε πως θα μπορούσε να λειτουργήσει κάθε σκάλα. Έτσι έχουμε φτιάξει ένα πρόγραμμα αποτελούμενο από περίπου δεκαπέντε σκάλες, από τις οποίες σήμερα εγκαινιάζουμε τις εννέα, τέσσερις από καλλιτέχνες και πέντε από φοιτητές της ΑΣΚΤ με διαφορετικές προεργασίες", εξηγεί.

Κάθε καλλιτέχνης και η σκάλα του

«Οι σκάλες και τα έργα των καλλιτεχνών αφηγούνται ιστορίες της πόλης, μέσα από αντικείμενα και μυρωδιές. Έτσι η πόλη αναπνέει μέσα από τις σκάλες της. Άλλες σκάλες παίζουν με την ιδέα της κλίμακας, άλλες είναι περισσότερο γεωμένες στο αστικό τοπίο ή εμπνευσμένες και συνδυασμένες με τη θάλασσα», υπογραμμίζει ο Θεόφιλος Τραμπούλης περιγράφοντας ορισμένα από τα έργα. «Η Αγγελική Σβορώνου παρουσιάζει φωτογραφίες που παρεμβαίνουν στο βλέμμα προς τη θάλασσα, στερεότυπα όπως μια θαλασσογραφία του Βολανάκη, αλλά και μια φωτογραφία της Ειρήνης Βουρλούμη με μετανάστες. Άλλη σκάλα 'παίζει' με τα τουριστικά στερεότυπα. Ένας νέος καλλιτέχνης, φοιτητής της ΑΣΚΤ, έφτιαξε μια σκάλα που εμπνέεται από τον 'Απόκοπο' και είναι σαν να κατεβαίνεις με αυτή στη λίμνη του Αδη, μια κάθοδος προς τη λίμνη. Η Λιζή Καλλιγά έχει δημιουργήσει ένα βίντεο με σκάλες καλλιτεχνών από την ιστορία της πόλης. Μια παρέλαση με σκάλες καλλιτεχνών». Στο πρόγραμμα εκτός από τους προαναφερόμενους καλλιτέχνες συμμετέχουν και οι Μανώλης Αναστασάκος, Ευγενία Αντωνίου, Αντώνης Βασιλάκης, Γιώργος Γυλαράκης, Θάνος Καρδούλας, Κλετίτσα Κοκαλάρι, Μάρω Μιχαλακάκου, Ειρήνη Μπολανάκη, Περσεφόνη Νικολακοπούλου, Ρένα Παλασπούρου, Μαρία Πρασιανάκη, Ίρις Περούλιου - Σεργάκη, Ζωή Σγουρού και Έλλη Φωτοπούλου.

Μετά από συνενόηση με συλλόγους ταπητουργίας και υφαντικής της Κρήτης που είχαν διαργανώσει στο παρελθόν δικές τους εκθέσεις, αναμένεται να ξεκινήσουν εργαστήρια τα οποία σε συνενόηση με σχολεία και μαθητές στοχεύουν στην ύφανση ενός χαλιού που έως του χρόνου θα στηθεί σε μια σκάλα. "Ένα κλίμα φτιαγμένο από ρούχα της πόλης και των ανθρώπων της", όπως το χαρακτήρισε ο επιμελητής.

Η πόλη διαθέτει επίσης ένα μικρό γοητευτικό λαογραφικό μουσείο γεμάτο θησαυρούς, πλούσιο σε παράδοση αντικειμένων χειροτεχνίας, το οποίο, όπως αναφέρει ο Θ. Τραμπούλης, υπολείπεται. "Έτσι φέραμε την έκθεση μέσα στο μουσείο, με αποτέλεσμα ο κάθε καλλιτέχνης να τοποθετήσει κι ένα έργο του μέσα στο αυτό. Οι επισκέπτες θα καλούνται να ανακαλύψουν αυτό το έργο", σχολιάζει. Στο ίδιο πνεύμα με τον πρώτο κύκλο της έκθεσης θα υπάρξει κι ένας δεύτερος κύκλος εγκαταστάσεων και εκδηλώσεων, το προσεχές φθινόπωρο. Ωστόσο, δρώμενα και εργαστήρια θα συνεχίζονται όλο τον χειμώνα δίνοντας τη σκυτάλη στη δεύτερη διοργάνωση το επόμενο καλοκαίρι, διαμορφώνοντας κατ' αυτόν τον τρόπο μια έκθεση που κλιμακώνεται στον χώρο, αλλά και στον χρόνο.

Ζούση Μάνια (/editor/3236329)

Εκδηλώσεις στις σκάλες του Αγ. Νικολάου

6 Ιουλίου 2018

Ειρά δράσεων εικαστικού, θεατρικού, μουσικού και αρχιτεκτονικού ενδιαφέροντος για τις σκάλες του Αγίου Νικολάου, που αποτελούν αρχιτεκτονικής κληρονομιάς της πόλης, ξεκινούν αυτό το μήνα από επιμελητές τέχνης, Θεόφιλο Τραμπούλη και Ελένη Κούκου, με την ομάδα φοιτητών της Ανωτέρας Σχολής Καλών Τεχνών αλλά και συλλόγου.

Στόχος η ανάδειξή τους ως σημείων που εκτός από την λειτουργική προσφέρουν εναύσματα για ενεργή και θετική δράση αναφορικά με χώρο και το αστικό περιβάλλον του Αγίου Νικολάου.

Είναι γνωστό ότι η πόλη είναι χτισμένη πάνω σε πέντε λόφους, ενώ λειτουργεί ως κεντρικό σημείο του περιλαμβάνει περισσότερες από εβδομήντα οικοδομικές μονάδες, γεγονός που τις προσδίδει ταυτότητα και χαρακτήρα.

Ο Δήμαρχος Αγίου Νικολάου κ. Αντώνης Ζερβός, μιλώντας για την υλοποίηση των παρεμβάσεων στις σκάλες με θέμα, «Το πνεύμα της ιστορίας και της σημασίας που έχουν οι σκάλες στον Αγ. Νικολάου της μορφολογίας του εδάφους, ο δήμος κάνει μια προσπάθεια να ενισχύσει προτάσεις που ήδη έχουν διαμορφωθεί, προκειμένου να ενημερωθούν οι πολίτες και στους επισκέπτες, ότι αυτός ο τρόπος επικοινωνίας είναι ένα πολύτιμο κομμάτι με τη μορφή και τη λογική λειτουργίας της πόλης. Η υλοποίηση δύο εξαιρετικές συμπολιτιστικές οι Ευτυχία Χαλκιαδάκη, Βίλνις και η δική τους πρωτοβουλία προσέφεραν στο δήμο το υλικό που συλλέχθηκε

την συνέχεια με συνεργασία με τον Πολιτιστικό Αθλητικό Οργανισμό. Αναλήφθηκαν οι πρωτοβουλίες εκείνες ώστε να αναδειχθεί το εξαιρετικό στοιχείο. Είναι γεγονός, ότι ο επιμελητής των παρεμβάσεων Θεόφιλος Τραμπούλης, έχει κάνει θαυμάσια δουλειά, ενώ περιμένουμε το αποτέλεσμα των δράσεων που θα αναληφθούν, προκειμένου να αξιολογηθεί και πρέπει ν' αγαπάμε περισσότερο την πόλη μας».

Όπως έγινε γνωστό ο επιμελητής κ. Τραμπούλης, το τελευταίο τρίμηνο όσο και η ομάδα των συνεργατών του, εργάζονται σ' ένα γενικό πλαίσιο ανάδειξης των σκαλών του Αγίου Νικολάου, απευθυνόμενοι στους κατοίκους επισκέπτες της πόλης, με στόχο να περπατήσουν μέσα στην πόλη και να αποκτήσουν συνείδηση της πλούσιας αρχιτεκτονικής διαμορφώσεως που υπάρχει.

Το καλοκαίρι, δήλωσε, έχουμε εστιάσει το ενδιαφέρον μας σε στατικές και γλυπτικά έργα, ενώ από τον ερχόμενο Σεπτέμβριο τα έργα αυτά θα γίνουν διαδραστικά με την συμμετοχή κατοίκων και συλλόγων της περιοχής, με την συμμετοχή των μελών του Συλλόγου Αρχιτεκτόνων. Στις δράσεις που προγραμματίζονται συμμετέχουν οι καλλιτέχνες: Αναστασάκος, Γιώργος Γυπαράκης, Λίζυ Καλλιγά, Μάρω Μιχαλακάκη, Απολιανή, Περσεφόνη Νικολακοπούλου, Αγγελική Σβορώνου, Ζωή Τερουλιού – Σεργάκη, Μαρία Πρατσινάκη.

Μοιράσου το άρθρο:

Κώστας Βασιλάκης

Το πνεύμα της σκάλας/ Σύγχρονη τέχνη στις σκάλες του Αγίου Νικολάου

CultureNow.gr

CULTURENOW

Ένα δίκτυο από σκάλες, πάνω από εβρομόμηνα, απλώνεται στον Άγιο Νικόλαο της Κρήτης, προσδίδοντας στην πόλη ιδιαίτερο χρώμα και χαρακτήρα. Σκάλες που ενώνουν οικοδομικά τετράγωνα και διατρέχουν συνοικίες, σκάλες που βγαίνουν στη θάλασσα και δεσπόζουν στον κόλπο του Μιραμπέλου, σκάλες που έχουν κατοικήθει από τους περίοικους με γλάστρες και παγκάκια ή σκάλες που ορθώνονται απρόσπετες και δύσκολες στην ανόρθωση, σκάλες που φέρνουν ιστορίες, οι σκάλες του Αγίου Νικολάου είναι ένας παλλόμενος οργανισμός, το πνεύμα της πόλης.

Το «Πνεύμα της σκάλας» είναι ένα μακροπρόθεσμο πρόγραμμα ανάδειξης της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς του Αγίου Νικολάου που ξεκινά από το καλοκαίρι του 2018 ο Πολιτιστικός και Αθλητικός Οργανισμός του Δήμου Αγίου Νικολάου. Αναθέτοντας σε εικαστικούς και αρχιτέκτονες να παρέμβουν και να διαμορφώσουν σκάλες σε διαφορετικά σημεία της πόλης, το πρόγραμμα «Το Πνεύμα της σκάλας» επιδιώκει να δημιουργήσει διαδρομές μέσα στην πόλη, να υπενθυμίσει την αρχιτεκτονική και πολιτιστική κληρονομιά και να καταστήσει τις σκάλες σημείο συνάντησης, ανταλλαγής και σχέσεων.

Κάθε σκάλα που θα διαμορφωθεί θα έχει ξεχωριστό χαρακτήρα και θα αναδεικνύει διαφορετική αρχιτεκτονική, πολιτισμική, συμβολική ή συμματική διάσταση της σκάλας ως μορφής και ως λειτουργίας. Το πρόγραμμα το «Πνεύμα της σκάλας» θα ξεκινήσει τον Ιούλιο του 2018, ενώ ένας δεύτερος κύκλος εγκαταστάσεων και εργασιών θα πραγματοποιηθεί το φθινόπωρο του 2018. Ωστόσο, εκδηλώσεις και εργαστήρια θα γίνονται όλο το χειμώνα και θα δίνουν τη ακατάλητη δεύτερη διοργάνωση το καλοκαίρι του 2019. Θα διαμορφωθεί έτσι μια έκθεση που κλιμακώνεται στον χώρο, αλλά και στον χρόνο.

Το υπαίθριο πρόγραμμα συνοδεύεται από έκθεση στο μοναδικής αξίας Λαογραφικό Μουσείο Αγίου Νικολάου (ώρες λειτουργίας: Δευτέρα - Παρασκευή 10.00-14.00 & 18.00-20.00, Σάββατο - Κυριακή 17.00-21.00) δημιουργώντας σχέσεις ανάμεσα στον εσωτερικό χώρο και τις υπαίθριες διαδρομές στην παράδοση και τη σύγχρονη παρέμβαση, στα στοιχεία εκείνα που αποτελούν το πνεύμα της πόλης, το πνεύμα της σκάλας.

Τέλος, σε συνεργασία με την Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών ο Πολιτιστικός Αθλητικός Οργανισμός του Δήμου Αγίου Νικολάου υποδέχεται φοιτητές της σχολής οι οποίοι θα δημιουργήσουν το δικό τους έργο, εγκαινιάζοντας έτσι το ετήσιο πρόγραμμα φιλοξενίας καλλιτεχνών του Δήμου Αγίου Νικολάου.

Συμμετέχοντες καλλιτέχνες

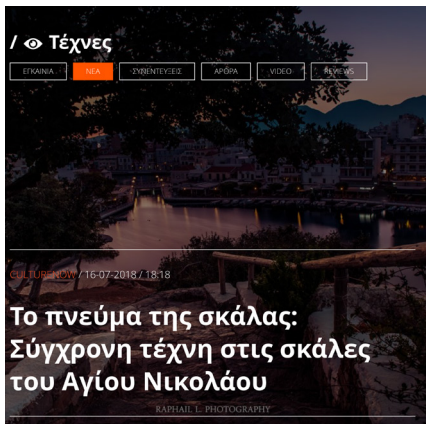
Μανώλης Αναστασάκος, Ευγενία Αντωνίου, Αντώνης Βασιλικός, Γιώργος Γυπαράκης, Λίζη Καλλιγά, Θάνος Καρδούλας, Κλειτία Κοκαλάρι, Μάρω Μιχαλακάκου, Ειρήνη Μπολιανάκη, Περασφόνη Νικολα-κοπούλου, Ρένα Παπασπύρου, Μαρία Πρατσανάκη, Τρίς Πετροπούλου Σεργάκη, Αγγελική Σβορώνου, Ζωή Σγουρού, Έλλη Φωτοπούλου.

Με τη συνεργασία της Ανώτατης Σχολής Καλών Τεχνών και του Συλλόγου Αρχιτεκτόνων Νομού Λασιθίου.

Επιμέλεια: Ελένη Κούκου - Θεόφιλος Τραμπούλης

photo: Ραφαήλ Λασηθιώτικης

Μοιράσου το!

Το «Πνεύμα της σκάλας» είναι ένα μακροπρόθεσμο πρόγραμμα ανάδειξης της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς του Αγίου Νικολάου που ξεκινά από το καλοκαίρι του 2018 ο Πολιτιστικός και Αθλητικός Οργανισμός του Δήμου Αγίου Νικολάου.

Ταυτότητα Εκδήλωσης

Ημερομηνία:

Από: 22/07/2018 Έως: 21/10/2018

Εγκαίνια: 22 Ιουλίου έως τον Οκτώβριο
Ώρες λειτουργίας: Δευτέρα - Παρασκευή 10.00-14.00 & 18.00-20.00 | Σάββατο - Κυριακή 17.00-21.00

Τοποθεσία:

Λαογραφικό Μουσείο Αγίου Νικολάου, Κωνίνου Παλαιολόγου 41, Άγιος Νικόλαος

Πληροφορίες / Κρατήσεις:

www.dimosagn.gr

Εικαστικές παρεμβάσεις στις σκάλες του Αγίου Νικολάου. Μία τέχνη χωρίς βάρη... *Εφημερίδα Ανατολή*

Εικαστικές παρεμβάσεις στις σκάλες του Αγίου Νικολάου. Μία τέχνη, χωρίς βάρη...

Από anatoth.com - 6 Αυγούστου 2018, 19:29

Απολαμβάνω τον... «καυγά» που εξελίσσεται στο διαδίκτυο, με αφορμή τις εικαστικές παρεμβάσεις στις σκάλες του Αγίου Νικολάου. Είναι ακριβώς εκείνο που στόχευε, από τη σύλληψή του, το σχέδιο «Το πνεύμα της σκάλας». Να κάνει όλους μας να «δούμε» τις σκάλες της γειτονιάς μας, της πόλης μας, όχι απλά σαν λειτουργικά πολεοδομικά στοιχεία που εξυπηρετούν την καθημερινότητά μας, αλλά και ως στοιχεία δόμησης της κοινωνικής συγκρότησης, ως χώρους που μπορούν να ζωντανέψουν και να αποκτήσουν ένα πρόσθετο ενδιαφέρον, μια πολιτιστική ταυτότητα, εντείνοντας ακριβώς την ιδιαιτερότητα – τη μοναδικότητα – της κάθε σκάλας.

Οι φιλότιμοι, δόκιμοι ή φτασμένοι, εικαστικοί δημιουργοί, που εκδήλωσαν ενδιαφέρον να 'ρθουν στην πόλη μας από την Αθήνα επιχειρούν να... «ελευθερώσουν» το Πνεύμα της σκάλας και μαζί να μας... ταγκλήσουν, δινόντάς μας μικρά ή μεγάλα ερεθίσματα, να δούμε το χώρο της καθημερινής συνήθειας με μια διαφορετική ματιά. Και θά 'ρθουν κι άλλοι το φθινόπωρο, που μαζί με ντόπιους εικαστικούς δημιουργούς, συμπράττουν στην υλοποίηση του συνολικού σχεδίου.

Σέβομαι τις απόψεις που εκφράζει ο καθένας ο οποίος με ανοιχτή διάθεση έρχεται σε επαφή με τις «πειραγμένες» σκάλες και με καλή προαίρεση, επιχειρεί να κατανοήσει τις προθέσεις κάθε δημιουργού, που δούλεψε για να μας δώσει τη δική του καλλιτεχνική άποψη, με την προσωπική εικαστική του γλώσσα.

Δε σημαίνει ότι θα πρέπει οπωσδήποτε να ταυτιστούμε ή και να «μεταφράσουμε» το κάθε έργο που εκτίθεται στο δημόσιο χώρο της πόλης μας, τόσο μάλλον να αποδεχτούμε την αισθητική που εισάγει... Αρκεί να εισπράττουμε ερεθίσμα, που μπορεί να γεννά θετικά, μπορεί και αρνητικά συναισθήματα. Αρκεί, να μπορέσουμε να αισθανθούμε...

Η Τέχνη, στην κάθε της μορφή, στοχεύει στο συναίσθημα και, φυσικά, να μας κάνει καλύτερους ανθρώπους...

Και, βεβαίως, δεν χρειάζεται «βάρη» για να αξιολογηθεί ως «υψηλή» και σίγουρα δεν καρποφορεί σε... αποστεριωμένα περιβάλλοντα.

Καλή η κριτική, καμιά φορά βελτιώνει και την εξουσία... Ασύγκριτα αποτελεσματικότερη, όταν γίνεται μέσα από μορφές Τέχνης. Γι' αυτό και οι εξουσιαστές δεν τα πάνε καλά με την Τέχνη όταν ειδικά δεν μπορούν να την ελέγξουν... Ας μη μεμψιμοιρούν ορισμένοι, λοιπόν, με αφορμή κάτι που γίνεται σ' αυτή την πόλη... Ας αφεθούν, να χαλαρώσουν και να χαρούν, όπως χαίρονται πολλοί άλλοι, που βλέπουν κάτι διαφορετικό. Που διαπιστώνουν ότι κάτι κινείται και ταραξεί το τέλμα...

Η φωτογραφία, από την παρέμβαση του φοιτητή της ΔΣΚΤ Αντώνη Βασιλάκη, στη σκάλα της λίμνης με τίτλο «Να κατέβω εθιμήθην». Αν και η πινακίδα τοποθετήθηκε μέσα στον πολύβουλο, αγωνικολιάντικο Ιούλιο, εντούτοις, σε... ελεύθερη μετάφραση θα μπορούσε να προειδοποιεί: «Προσοχή! Η πόλη (ακόμη) κομμάτι...!»

Μια εξήγηση...

Δανείζομαι, χωρίς σχόλιο, την άποψη της ιστορικού τέχνης και επιμελήτριας εκθέσεων, Χάριτος Κανελλοπούλου, για την... υποδοχή της Τέχνης, στο δημόσιο χώρο:

«Στη δημόσια τέχνη, η καλλιτεχνική έκφραση εμφανίζεται σε έναν χώρο που δεν είναι πρώτιστα δημιουργημένος για την έκθεση τέχνης, αλλά καλύτερι άλλες, πρωτεύουσες ανάγκες των χρηστών του, και διαμορφώνεται από τις πρακτικές τους. **Με τις εικαστικές παρεμβάσεις στο δημόσιο χώρο, η τέχνη εισέρχεται στην καθημερινή ζωή**, διεκδικεί ένα κομμάτι από έναν κοινό χώρο για όλους και χρόνο από τους βεβιασμένους ρυθμούς της καθημερινότητας της πόλης. Χωρίς τον προστατευμένο χώρο της, χωρίς βάθος θαυμασμού να την αναβιβάζει, η τέχνη γίνεται μέρος της δημόσιας ζωής και του ιστού της πόλης, και προσκαλείται να αναδειξει τέτοιες αξίες και χαρακτηριστικά, που να κεντρίζουν το ενδιαφέρον του εκάστοτε θεατή. Είναι χαρακτηριστικό πως, ενώ η πλειοψηφία των ανθρώπων εμφανίζεται πιο ανεκτική σε σχέση με όσα παρουσιάζουν οι καλλιτέχνες σε έναν χώρο τέχνης, **όταν το έργο μεταφέρεται στον δημόσιο χώρο εκφράζουν μία αίσθηση αντίστασης**».

ΝΙΚΟΣ ΤΡΑΝΤΑΣ

Πώς βρέθηκε ένα πνεύμα στις σκάλες
του Αγίου Νικολάου; *Αθηνόγραμμα Travel*

The screenshot shows a Facebook post from the page 'athinorama travel'. The post features a header with navigation tabs for 'Ελλάδα', 'Εξωτερικό', and 'Ταξίδια για κάθε στυλ'. The main image is a beach scene with the text 'Taste the seasons' and the website 'www.aegeangastronomy.gr'. The post title is 'Πώς βρέθηκε ένα πνεύμα στις σκάλες του Αγίου Νικολάου;' dated 08/08/2018. The post content includes a photo of a metal plant rack on a stone staircase and a text block starting with 'Ρωτήσαμε την Ελένη Κούκου και το Θεόφιλο Τραμπούλη για την νέα εικαστική έκθεση που σκαρφώνεται τα σκαλιά του Αγίου Νικολάου Κρήτης.' The text block discusses the 'spirit of the stairs' project, mentioning the initiative by Charis Alexaki and the goal of revitalizing the town's identity through art and urban planning.

Πώς προέκυψε «το πνεύμα της σκάλας» και σε τι αναφέρεται ο τίτλος;
Η έκθεση ξεκίνησε από μια πρόταση που μας έκανε ο Χάρης Αλεξάκης, αντιδήμαρχος του Αγίου Νικολάου. Να κάνουμε μια έκθεση στις σκάλες της πόλης όχι τόσο με εξωραϊστικές ή διακοσμικές προθέσεις όσο για να βοηθήσουμε στην ανάδειξη αυτού του τόσο ιδιαίτερου τοπίου. Ο Άγιος Νικόλαος έχει ένα δίκτυο που περιλαμβάνει πάνω από εβδομήντα σκάλες οι οποίες δεν γίνονται συχνά αντιληπτές παρά ως εμπόδιο, ως λαχνόσπασμα, ως βραχυκύκλωμα της διαδρομής. Είναι όμως μέρος μιας κληρονομιάς που συνδέεται άρρηκτα με χαρακτηριστικά του τοπίου και της παράδοσής του, εντελώς διαφορετικά από όσα συνδύουμε συνήθως με την Κρήτη. Εδώ έχουμε ορμητική οικιστική ανάπτυξη από κάτω προς τα πάνω, τουρισμό και νέες οικονομίες, ψηφιακά συστήματα αναπαράστασης κτλ. Το «Πνεύμα της σκάλας» θέλει να συμβάλει στην ανάδειξη του τοπίου της σκάλας με αυτούς τους καινούργιους όρους. Το «Πνεύμα της σκάλας» λοιπόν παραπέμπει στο genius loci του Αγίου Νικολάου, στο πνεύμα του τόπου, με ένα μικρό υπαινικτικό φυσικά στην περιφημη πρόταση του Ντιντέρο που αναφέρεται στην ετοιμολογία κατόπιν εορτής.

Τι ακριβώς θα περιλαμβάνει το υπαίθριο πρόγραμμα που εγκαινιάζεται την πρώτη φάση τον Ιούλιο; Πώς το πρόγραμμα ενεργοποιεί τις ίδιες τις σκάλες του οικισμού; Σε μια πρώτη φάση θα εγκαινιάσουμε οκτώ σκάλες με εννέα έργα. Το έργο της Λίτζης Καλλιγά είναι ένα βίντεο με μια ιδιαίτερα ποιητική παραβολή έργων και καλλιτεχνών που έχουν ασχοληθεί με σκάλες, είτε ως μορφή είτε ως λειτουργία.

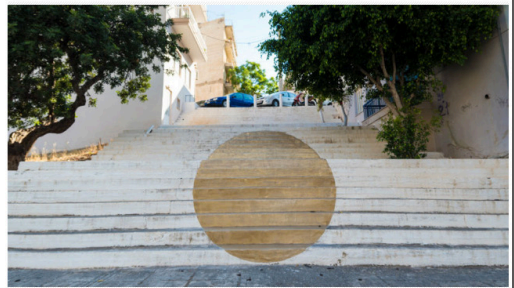
Τα υπόλοιπα έργα είναι επιτόπια, κατασκευές που συνομιλούν με γνωρίσματα της κάθε σκάλας, είτε της ιστορίας της, είτε του περιβάλλοντος χώρου της, είτε των λειτουργιών της. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό ότι συνεργαζόμαστε με μια ομάδα φοιτητών της ΑΣΚΤ υπό την καθοδήγηση του επίκουρου καθηγητή Κώστα Χριστόπουλου, εγκαινιάζοντας έτσι ένα πρόγραμμα residency του Δήμου. Είναι επίσης σημαντικό να τονίσουμε πως «Το πνεύμα της σκάλας» δεν είναι ένα καλοκαιρινό πρόγραμμα, αν και βέβαια εγκαινιάζεται το καλοκαίρι. Απευθύνεται καταρχάς στους κατοίκους της πόλης και θα απλωθεί σε ολόκληρη τη χρονιά, καθώς έργα, όπως της Ρένας Παπασπύρου, της Μάρως Μιχαλάκου, του Γιώργου Γυπαράκη, του Μανώλη Αναστασάκου θα εγκαινιάσουν μετά τον Σεπτέμβριο, ενώ για τον Οκτώβριο έχουμε οργανώσει και μια σειρά αρχιτεκτονικών εργαστηρίων συμμετοχικού σχεδιασμού, υπό την καθοδήγηση της Μαρίας Πρατσινάκη και της Τριδας Περούλιου- Σεργάκη.

«(Θέλαμε) να κάνουμε μια έκθεση στις σκάλες της πόλης όχι τόσο με εξωραϊστικές ή διακοσμητικές προθέσεις όσο για να βοηθήσουμε στην ανάδειξη αυτού του τόσο ιδιαίτερου τόπου.»

Με ποιόν τρόπο οι συμμετέχοντες καλλιτέχνες στην έκθεση καταπιάνονται με το «το πνεύμα της σκάλας»; Μπορείτε να μας δώσετε κάποια παραδείγματα έργων;

Κάθε καλλιτέχνης προσεγγίζει την σκάλα που επέλεξε με διαφορετικό τρόπο. Η Αγγελική Σβορώνου, για παράδειγμα, δούλεψε πάνω στην σκάλα της λίμνης του Αγίου Νικολάου, ένα σημείο της πόλης με πανοραμική θέα. Τοποθετώντας πέντε φωτογραφίες τυπωμένες σε διαφανές πλεξιγκλάς, που αντιστοιχούν σε δημοφιλείς τρόπους να βλέπουμε τη θάλασσα, εστιάζει στο στερεότυπο βλέμμα μας προς αυτήν. Η Ειρήνη Μπολανάκη επιλέγει να εστιάσει στην τοπική υφαντική παράδοση δημιουργώντας μια ανάγλυφη τοιχογραφία βασισμένη στο μοτίβο υφαντής κουβέρτας του 19ου αιώνα από την περιοχή του Κριτά. Το μοτίβο, αλλάζοντας κλίμακα, μεταφέρεται από το οργανικό υλικό της κουβέρτας στον τοίχο και βγαίνει από την ιδιωτικότητα της εστίας στον δημόσιο χώρο. Ενώ η Περεσφόνη Νικολακοπούλου δημιουργεί έναν λαβύρινθο από γλυπτά φτερά -χωρίς το σώμα στο οποίο ανήκαν- που παραπέμπει στη θεολογική έννοια της κλίμακας Ατώλεια και πτώση, κλιμάκωση και ανάταση, τα φτερά και οι σκάλες είναι στενά δεμένα σύμβολα στις μυθολογίες όλου του κόσμου.

■ Δέσποινα Ζευκλή dzeykill@athinorama.gr

Υπό την αιγίδα

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού

ΑΝΔΡΑΣ ΕΤΑΙΡΕΙΟ
ΕΡΕΥΝΑ ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΗ
ΕΚΔΟΣΗ

Χορηγοί

Χορηγοί επικοινωνίας

